

כאמרתו קרן על מה נבדלת... כנסת ספרות... קרן על מה נבדלת... כנסת ספרות...

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאגת אריה 25/17 קרית ספר 71919 מודיעין עילית ארץ ישראל

גליון מספר 384

הינבט ע"י כנס הנד"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

לע"נ הר"ר צבי בהר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ד"ל

בס"ד, יב אדר א' התשע"א. מסכת זבחים דף צח – דף קד

מותריהן פירש בסתמא, שלא הפרישו בהמה לאחריות בקרבן המילואים, ולא כתב הטעם.

ה) רש"י ד"ה מפגלים, את הנסכים שאם חישוב בזבח אף הנסכים מפוגלין. כתב הקרן אורה, דפירוש רש"י דחוק, דהוא אליבא דרבי מאיר לעילומג). דרבנן סברי דנסכים לעולם אינם מתפגלים.

ו) גמ', דאי אשמעינן מנחה דאידי דרכיכא מיבלעא. הקשה הקרן אורה בנוזר (לה:), לשיטת רש"י בפסחים (מג:). ד"ה אף, דהיתר מצטרף לאיסור גם כשאינו מעורב, דהכא מוכח דאיכא חומרא בדבר המתערב.

ז) גמ', משלו ולא משל ציבור משלו ולא משל מעשר. הקשה הנתניבות הקודש, הא בבבא קמא (סט). מבואר, דבעינן "קרבנו" ולא הגזול, וממילא פשיטא דאין יכול להביא משל ציבור, וכן לא משל מעשר למאן דאמר מעשר שני ממון גבוה.

ח) תוס' ד"ה מה אשם וכו', בתוה"ד, ויש לומר כיון דשאר קרבנות וכו'. כתב הפנים מאירות, דהאי תירוצא קאי על קושיא ראשונה, דדוקא אשם דמייתר מלמד דעצמותיו מותרים, אבל משאר הקרבנות לא ילפינן, כיון דצריכי כל חד למילתיה, ולכך כתבו דלפירוש זה האי תנא לית ליה דרשא דשפיר ושליא. ועל קושייתם הב' למה לי גזירה שוה תיפוק ליה מהיקשא, תירצו, דמאן דדריש דינא דעצמות מותרים מהגזירה שוה של "לו יהיה", סובר את ההיקש של אשם לענין שפיר ושליא, וממילא אין ללמוד ממנו היתר עצמות.

דף צח ע"ב

ט) גמ', בעי רבא דם עולה למעלה וכו'. נסתפק המנחת חינוך (קלח אות ט), האם ספיקא דרבא הוא דוקא כשהיה דם למטה, אבל אם היה מים למטה ודם חטאת למעלה טעון כיבוס, או דילמא לא שנא.

י) גמ', הדר פשטה דאין טעונין כיבוס. כתב הקרן אורה, דאין טעון כיבוס משום דנגיעה בלא בליעה אין טעון כיבוס, אבל אכתי בעי גרירה, ככלי עץ או ברזל דאין טעונים כיבוס וצריכים גרירה.

יא) גמ', שם. הקשה הקהלות יעקב (סימן לח), מדוע נסתפקה הגמ' לעיל (צג). בדם שניתנו על בגד טמא, דהואיל ונפסל בבת אחת עם נגיעתו בבגד אפשר שאין טעון כיבוס, הא מבואר הכא דאין חיוב

דף צח ע"א
א) רש"י ד"ה מה חטאת וכו', ואף על גב דבמנחה נמי כתיב וכו'. הטהרת הקודש ביאר דבריו, דכיון דההיקש אינו מיותר דנצרך לענין זכרי כהונה, שפיר משיבין על ההיקש.

ב) בא"ד, אבל הוולדות גופן קדושין הן וכו'. כתב המראה כהן, דאין להקשות דאי הוולדות קדושים היאך אמרינן דולדות קדשים בהוייתן הם קדושים, כיון דרש"י סבר דהא דאמרינן "בהוייתן" הן קדושים, היינו דוקא בלא נשחטה האם, אבל אם נשחטה האם ונמצא חי, היא היא הוייתן וקרב כאמו, וקרב ובי הכליות מיעט הכתוב, אף דנשחט עם אמו. ובצאן קדשים כתב, דרש"י מיירי בהקדישה מעוברת דכולי עלמא מודו דהולד קדוש. והקשה המראה כהן, דבהקדישה מעוברת פשיטא דקדוש כיון שהקדש חל על העובר כמו בהקדיש ב' בהמות ומאי קאמר "בהוייתן" הן קדושים. ובלקוטי הלכות כתב, דאף כוונת רש"י בדברי התוס' דאין העובר קדוש כלל, ועיי"ש ביאור לשון רש"י.

ג) גמ', מלואים מה מלואים מותריהן בשריפה. פירש רש"י בד"ה אף כל הקדשים, דילפינן מינה דאין מותרי בעלי חיים בשריפה. והקשה הקרן אורה, למה לי קרא להכי, הא לחטאת ואשם ילפינן מהלכה למשה מסיני שמתה, ומותר אשם רועה עד שיפול בה מום כדאיתא בנוזר (כה:), ושלמים ותודה ילפינן במנחות (פ:). ותמורה (יז:).

ובנתניבות הקודש הקשה, אמאי איצטרין לילף לה, הא מבואר בפסחים (פג:). דאין נותר בעצמות, כיון דאין נותר אלא בראוי לאכילה, ואם כן בעלי חיים דאינם ראויים לאכילה לא שייך בהו דין נותר. והביא, דהגרי"ז יישב בשם הגר"ח, דיליף מינה לבן פקועה של בהמת קדשים, דאף דנאכל לזכרי כהונה ליום ולילה, מכל מקום מחיים לא נעשה נותר, והא דאיתא בתמורה (יא). דהשוהט את החטאת ומצא בן ד' חי דנאכל ליום ולילה אחד, דמשמע שיש דין נותר, היינו משום דבן ד' חשיב נפל ולא חי.

ד) רש"י ד"ה מה מילואים מותריהן בשריפה, ולא היו בעלי חיים במותריהן דמילואים "שהרי קרבן ציבור היו". נולכאורה נראה לבאר דבריו, דלא בעינן להפריש לאחריות קרבן ציבור שלוקחים משל ציבור ומה שייך שיאבד הא לא מביא מביתו כביחיד, ועוד דלציבור יש מספיק, ומה לנו אם יאבד. מיהו רש"י במנחות (פג:). ד"ה ואין

אבילות, דהיינו דכשהוא אונן לבו דואב וקדשים בעו שמחה, נדהיינו שאין האנינות עצמה טעם האיסור אלא סיבה למצב האונן שאינו בשמחה. או שאמרה תורה דין מיוחד דאונן אסור לאכול קדשים ומעשר ויעיין שם שהאריך לבאר לפי זה שיטות הראשונים. ועיין גם **בחיודשי רא"ל מאלין** (חלק ב' סימן לא).

טז) מתני', ואינו מקריב. כתב הרמב"ם (פ"ב מביאת מקדש ה"ח), דאונן שעבד אינו לוקה. וכתב **הכסף משנה** (שם), דהוא משום דילפינן לאיסורא **לעיל** (טז): מקל וחומר ואין עונשין מן הדין. אבל **תוס' במכות** (יג). ד"ה **ואלו כתבו**, דאונן שעבד לוקה. וכתב **השפת אמת לעיל** (טז): דכיון דאונן שעבד מחלל עבודה, לוקה משום "ולא יחללו".

יז) מתני', כל שאין לו חלק בבשר. איתא בבבא קמא (ק.י), דאם היה כהן טמא בקרבן ציבור ואין שם במשמר שלו טהורים, נותנה לכל כהן שירצה להקריב ובשרה ועורה לבעלי מומים טהורים. והקשו **התוס' (שם) ד"ה לבעלי מומין וכו'**, אמאי עורה לבעלי מומים, נוכוונתם דלאנשי משמר בעי מיהוי כיון שראויים לעבודה אף שהם טמאים מה שאין כן בעלי מומין טהורים דלא חוו לעבודה והקשה עליהם **העולת שלמה**, הא במתניתין מבואר דכל שאין לו חלק בבשר אין לו חלק בעורות. ותירץ, דטעמא דכהן טמא אין לו חלק בבשר, מהא דרבינא **לקמן** (צט). דראוי לאכילה בעינן, אבל גבי עור יליף רבי ישמעאל **לקמן** (קג): דדוקא מי שראוי להקרבה זוכה בעור, ולפי זה טמא בקרבן ציבור דראוי להקרבה זוכה בעור, ואף דקתני "כל שאין לו חלק בבשר אין לו בעורות" אין למדין מהכללות.

יח) מתני', אפילו טמא בשעת זריקת דמים וכו'. כתב **הפנים מאירות**, דאף דכבר תני ברישא "טבול יום" ואינו חולק אף שטהור בשעת הקטר חלבים, מכל מקום איכא למימר דברישא איירי שהקטירו חלבים מבעוד יום, ובסיפא איכא רבותא דאף שהקטירו את החלבים לאחר הערב שמש, מכל מקום אינו חולק כיון שהוא טמא בשעת זריקת דמים.

דף צט ע"א

א) גמ', מנא הני מילי אמר ריש לקיש וכו'. הקשו **הטהרת הקודש והצאן קדשים**, הא ילפינן ליה במתניתין מ"המקריב דם שלמים לו יהיה". ובצאן קדשים תירץ, דמקרא דמתניתין איכא למימר דבעי שיהיה טהור או בשעת זריקת דמים, או בהקטרת החלבים, והאי "מנא הני מילי" היינו דבעי מנא לן דבעינן שיהיה טהור בכל זמן הקרבן. וכתב **הטהרת הקודש**, דקרא דהכא לבדו אין בו די, דהא איירי בחטאת וקרא דמתניתין איירי בשלמים, וילפינן מחטאת לשלמים.

ב) גמ', והרי משמרה כולה דאין מחטאין ואוכלין. הקשה **הנתיבות הקודש**, דיש לומר דאף שאין מחטאין, מכל מקום כהן העובד עושה שליחות המשמר, ונמצא דלעולם כל המשמר עובד עבודת הקרבן. וכן כתב **הרמב"ן על התורה** (ויקרא פ"ז פ"ט), דגדר זכיית הכהנים בחלוקת הקדשים הוא, שהיחיד מקריב ברשות ובשליחות כולם.

הכיבוס חל עד לאחר הנגיעה, כשהדם נבלע בתוך הבגד, ונמצא שנפסל לפני שנתחייב בכיבוס. וכבר הקשה בן האור שמח (פ"ח ממעשה הקרבנות ה"ט) ותירץ, לפי מה שביאר דדם קדשים אינו מקבל טומאה בכשרותו עיין שם, אם כן מה שנטמא היינו משום דאידיחי לכיבוס וממילא אידיחי מתורת דם כשר, ולפי זה, קודם הבליעה הלא לא היה מקבל טומאה דהוי דם קדשים, והוי שפיר טומאה שבאותה שעה,

יב) גמ', בעי רבא דם ורבב על בגדו מהו וכו'. כתב **הרמב"ם** (פ"ג ממקואות ה"ז), היה הטבח מוכר רבב והיה על בגדו דם ורבב, הרי זה ספק אם חוצץ מפני שהן שנים ומקפיד, או אינו חוצץ שהרי מלאכתו הוא ואינו מקפיד. והקשה **הכסף משנה** (פ"א ממעשה הקרבנות הי"ד), אמאי לא פסק הרמב"ם לחומרה כשאר ספיקי דאורייתא. ותירץ **בחק נתן תירץ**, דהרמב"ם מייירי אף בטומאה דרבנן, הלכך סתם דהוא ספק, וממילא בדאורייתא להחמיר ובדרבנן לקולא. עוד תירץ, לפי מה שכתב **הרמב"ם** (פ"א ממקואות הי"ב), דמדאורייתא הוי חציצה רק ברוב גופו ומקפיד, אבל רובו ואינו מקפיד או מיעוטו ומקפיד הוי חציצה מדרבנן, וכיון דרוב החציצות מדרבנן, לא פסק הרמב"ם לחומרא.

הדרן עלך רם הטאת

יג) מתני', טבול יום ומחוסר כיפורים חולקין בקדשים לאכול לערב. כתב **הברכת הזבח**, דמחוסר כפורים מיירי אף דהביא כפרתו כיון דבעי טבילה, ואף דכתבו **התוס' ד"ה טבול יום** דלא בעי הערב שמש, מכל מקום כיון דבשעת חלוקה אכתי לא חזי כיון דבעי טבילה, אינו חולק. והקשה **הפנים מאירות**, דלאחר שהביא כפרתו ראוי לאכול מדאורייתא, ורק מדרבנן עשו מעלה לקדשים שאסור באכילה עד שיטבול, ולכך פירש, דמחוסר כפורים דוקא כשלא הביא כפרתו. אמנם **בטהרת הקודש תירץ**, דנידון זה תלוי בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה **בסוכה** (כג). לענין עושה סוכה שאינה ראויה לשבעה מחמת איסור דרבנן, דרבי יהודה סבירא ליה, דאף דמדאורייתא חזיא אינה ראויה מתקריא. עוד כתב, דמסברא אין הבדל אם אין ראוי מדאורייתא או מדרבנן, עיין שם.

יד) תוס' ד"ה טבול יום וכו', משמע הכא וכו'. הקשה **המראה כהן**, דאפשר לומר דמתניתין עד הערב מחשש שיתעצלו הכהנים מלהקריבן, וכמו שכתבו **התוס' בסמוך**, ואיירי הכא בזב ומצורע דמביאים עופות ואין למזבח אלא דמה. ותירץ, דדברי **התוס'** נאמרו דוקא בקנין דיולדות שנותנים מעות בשופר, אבל בזב ומצורע אינו שייך, כיון דאין הדבר מסור לבית דין של כהנים.

טו) מתני', אונן. חקר בשו"ת דברי יציב (יורה דעה סרכ"א) ביסוד איסור אכילת קדשים לאונן, (דילפינן **לקמן** קא. מ"זתקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום וכו'") ומה מעשר הקל אמרה תורה "לא אכלתי באוני" ממנו בקדשי דורות לא כל שכן, אם הוא מגדר

אחר כהנים טהורים, אבל במשמר אחר לא. (יא) בא"ד, שם. כתב השפת אמת, דהא דפשיטא לרש"י דבנעשה בזריקה טמאה אין נאכל, אינו מוכרח, דאיכא למימר דאינו נאכל דוקא כשנטמאו הבעלים או הבשר, אבל כהן טמא שזרק הדם, והבשר לא נטמא שפיר נאכל, וכן נראה מהרמב"ם (פ"י ממעשה קרבנות הכ"ג). ובמהר"י קורקוס נדחק לפרש הרמב"ם כרש"י. ובכסף משנה (שם) ביאר, דהרמב"ם מיירי בגוונא דהיו חצי טמאים וחצי טהורים בפסח ראשון, דטהורים עושים לעצמם וטמאים עושים לעצמם, ואמר הרמב"ם דהטמאים אין מצטרפים עם הטהורים. ועיין קרן אורה.

(יב) גמ', אונן ומחוסרי כיפורים צריכין טבילה לקודש. כתב הרמב"ם (פ"ב משאר אבות הטומאה ה"ט"ו), דמיירי אף באונן שלא נטמא, ומחוסר כיפורים דהביא קרבנו. והצריכום טבילה, משום תקנה, דעד עתה היו אסורים בקדשים ואיכא חששא דהסיוח דעתם מהקדשים ונטמאו.

(יג) תוס' ד"ה הכי גרסינן הא דאסור וכו', היסח הדעת פוסל בקדשים וכו'. כתב החק נתן, דהתוס' לא גרסו "אלא", משום דסברו דהגמרא לא הדרה בה מתירוה הקודם, ומה שהקשו דהדרא אנינותו לא קשיא, כיון שנתבאר [באות הקודמת], דטעם הטבילה באונן הוא משום חשש היסח הדעת, והכא כשטבל ודאי לא יסח דעתו.

(יד) תוס' ד"ה מדבר המטמאני, בתוה"ד, ומפרש רבינו חיים כגון דאכל ככר שלישי של תרומה וכו'. הקשה החק נתן, הא לקמן (בעמוד ב') אמר רבי יוחנן שאכל שלישי של תרומה אסור לאכול ומותר ליגע, וכתב רש"י (שם) בד"ה מותר ליגע, דאסור לאכול תרומה, וכן כתב הרמב"ם (פ"א מאבות הטומאה ה"א), ואם כן, היאך איתא במתניתין דצריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה, דמשמע שיכול לאכול. ותירץ, דלהאי אוקימתא דטעמא דאונן הוא משום היסח הדעת, לאכילה אפילו לתרומה בעי טבילה, ומאי דאיתא במתניתין דאין צריך טבילה היינו לענין מגע.

(טו) רש"י ד"ה הפוסלני, בסוה"ד, ושינויא דחיקא הוא ולא מיתוקם במסקנא הכי. הקשה הנהניבות הקודש, מדוע הווי שנויא דחיקא, הא למסקנא לא איפריך, אלא דרבי יוחנן משני תירוצא אחר..

דף צט ע"ב

(טז) גמ', ותטמא מגריפה לסל און כלי מטמא כלי. כתב הרש"ש בחגיגה (כ.), דהוה מצי למיפרך דניחוש דלמא נטמאה המגריפה מחמת המת עצמו, ונעשית אב הטומאה. עוד כתב, דאפשר דלא חיישינן לטומאת מת כיון שאינה מצויה כל כך.

(יז) רש"י ד"ה לבי על הסל, בסוה"ד, ומיהו טמאה היא להשתמש בה קדשים. כתב הצאנן קדשים, דרש"י פירש כן משום דהוקשה לו לשון "טמאה".

(יח) גמ', אלמא באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה. הקשה השפת אמת, אמאי בעינן להוכיח כן הא מסברא לא דמי אכילה לנגיעה, דאכילה כיון שלא יהיה אסור בה עד הערב

(ג) גמ', ראוי לחיטוי קאמרינן. כתב בשו"ת החתם סופר (אורח חיים חלק א' סימן מט), דמצוות האכילה היא בכהן המקריב. וכתב ההעמק דבר (ויקרא פ"ו פ"ט), דהיינו משום דאין המקרא יוצא מידי פשוטו, ואיכא מצוה טפי באכילת הקרבן על ידי הכהן המחטא, כיון דבאכילה איכא כפרה והמתחיל במצות הכפרה אומרים לו גמור. אבל הבית הלוי (חלק א סימן ב אות ז) כתב, דליכא מצוה כלל באכילת הקרבן על ידי המקריב, תדע דשרי לכהן גדול אונן להקריב אף שאסור לו לאכול, ואי איכא מצוות אכילה על המקריב, יש לאסור לכהן גדול להקריב.

(ד) רש"י ד"ה קטן, בסוה"ד, ועוד כל זכר כתיב. הקשה השפת אמת, הרי בעינן "כל זכר" לרבות דבעל מום חולק, כדלהלן. ותירץ, דרש"י היה צריך לומר "ועוד כל זכר כתיב" משום דיש לפקפק אתירוצא הראשון, דמשכחת לה דנעשה בלילה גדול ויכול לאכול בערב ואף על פי כן אינו חולק, ולעולם קטן אינו אוכל, ומשום הכי היה רש"י צריך לתירוץ ב', והיינו דווקא בהוזה אמינה דגמ', אבל למסקנא דמי שאינו אוכל אינו חולק, למה לי "איש כאחיו" אפילו יהיה גדול בערב, כיון שאינו אוכל עתה אינו חולק, ועל כרחין דקטן אוכל, ולהכי צריך איש כאחיו, ואם כן "כל זכר" מיותר לרבות בעל מום.

(ה) גמ', בעל מום הוי ליה לרבוויי שכן אוכל. כתב הזבח תודה, דהוא הדין בשתויי יין ופרועי ראש, דאף שאין ראויין לעבודה חולקין, מפני שראויין לאכילה.

(ו) גמ', ראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק. הקשה השפת אמת, אם כן אמאי כתב התנא כללא דכל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק, הא תליא בראוי לאכילה. וכתב, דאפשר דנצרך בקטן ואשה שאוכלים בקדשים ונתמעטו מ"איש כאחיו" במנחות (עג.), וסבירא ליה לתנא דהיינו משום דאין ראויין לעבודה.

(ז) גמ', שם. הקשה התוס' יו"ט (פרק יב משנה א'), אמאי צריך לרבות בעל מום מ"כל זכר", הרי הוא ראוי לאכילה. ותירץ הטהרת הקודש, דלולי הריבוי הוה אמינא דבין אין ראוי לאכילה בין ראוי לעבודה אין חולק, הלכך בעי קרא לרבות בעל מום.

(ח) גמ', בעי ריש לקיש וכו' מה לי טמא מה לי בעל מום. כתב הנהניבות הקודש, דריש לקיש נסתפק בגדר הדין דבעל מום חולק, האם משום דהאכילה חשיבא עבודה, דהרי אכילת הכהנים מכפרת לבעלים, ואם כן טמא שאינו בר אכילה אינו חולק, או דלמא יסוד הדין דבעל מום חולק משום דחסה התורה עליו ונתנה לו חלק בקדשים בתורת נדבה, ואם כן אף שהוא טמא שרי באכילה.

(ט) גמ', שם. הקשה הטהרת הקודש, אמאי לא בעי ריש לקיש נמי בקטן בעל מום, דאף שקטן נתמעט מלחלוק כיון דהוא בעל מום, רבייה רחמנא אף דהוא קטן.

(י) רש"י ד"ה מהו שיחלקו לו, בתוה"ד, ובקרבן ציבור שהקריבוהו טהורים קא מיבעיא ליה. כתב השפת אמת, דאף שיש כהנים טהורים, כיון דאם הקריב בדיעבד הקרבן כשר, חשיב ראוי לחיטוי. וכן כתב העולת שלמה, והוסיף, דדוקא כשיש טהורים באותו משמר יש לחזור

אינו חסרון. אבל אם היה האיסור על הגברא, אין לחלק ולומר דתלוי בשעת אכילה, כיון דהוי איסור שילוח והשילוח ביום הוא. ובאבי עזרי (פ"ו מקרבן פסח ה"א) ביאר באופן אחר. ועיין לקמן (ק.) אות ה. (כו) בא"ד, שם. הקשה השפת אמת, דהא שלמי פסח נמי עיקרם לאכילה, ואין לאסור להביאם כשהוא אונן. ולכך פירש טעם אחר, דאונן מביא קרבן פסח משום שקבוע לו זמן וחשיב כקרבן ציבור, אבל שאר הקרבנות אין זמנם קבוע.

דף ק ע"א

א) גמ', יום מיתה תופס לילו מדאורייתא. הקשה העולת שלמה, דאף אי הוי לילו מדרבנן אינו מביא פסח כיון דיומו אסור מדאורייתא. אמנם לפירוש התוס' לעיל (צט:): ד"ה אמר, דפסח כיון דעיקרו אתי לאכילה חיישינן לאנינות רק בזמן אכילה, נחא, דלכך הוצרך לומר דתופס לילו מדאורייתא, כיון דאי הוי מדרבנן יכול להקריב הפסח ביום, דהא בלילה אינו אונן מאורייתא.

ב) גמ', אמר ליה רב אשי וכו'. הקשה הצאן קדשים, דהגמרא מציא לאקשוויי טפי, דאם רבי יהודה מיירי ביום מיתה, ורבי שמעון ביום קבורה, לא פליגי. ותירץ הברכת הזבח, דאהאי קושיא אפשר היה לתרץ דרבי שמעון טעה בדברי רבי יהודה.

ג) גמ', קשיא. כתב השפת אמת, דהווי "קשיא" ולא "תיובתא", משום דאיכא למימר דרבי יהודה מיירי אף בליל יום קבורה, וסבר דהאנינות בו מדאורייתא, ואף דלמד ממיתת בני אהרן, והתם היה יום המיתה, מכל מקום סבר דמסברא אין לחלק בין יום מיתה ליום קבורה, דכל שמתו לפניו אונן הוא.

ד) גמ', אביי אמר לא קשיא כאן שמת קודם חצות כאן שמת לאחר חצות. הקשה הנתיבות הקודש, מאי שנא חטאת ואשם, דאמרין לעיל (צט:): דאין מביאים כשהוא אונן, אף שקדמה חובתם לאנינותם. ותירץ, דחטאת ואשם כיון דאין להם זמן קבוע, חיילא עלייהו אנינות, אבל פסח דזמנו הוא דוקא אחר חצות, לא חיילא עליה אנינות. ועוד, דאין האנינות חלה משום יום טוב דהקרבנות פסח. וכן כתב רבינו חננאל בפסחים (צח:).

ה) גמ', שם. עיין בחידושי הגרי"ז (כב:), דחקר בטעמא דטמא אין משלח, האם הוא משום דאיכא על הקרבן חלות פסול להקרבנה, או דהוי דין על הבעלים דאינם יכולים לשלח קרבנם. ומוכיח מהאי דינא דהוי פסול בעלים, ולכך, כיון שכבר חל עליו חובת השילוח, שוב אינו נפטר ממנה וחייב לשלח, אבל אם היה פסול הקרבנה, אין נפקותא מתי חלה האנינות. ועיין לעיל (צט:): אות כה.

ו) גמ', לה יטמא מצוה לא רצה מטמאין אותו בעל כרחו. הקשה הנתיבות הקודש, דלכאורה לא גרע מכל המצות דקיימא לן דכופין עליהם. ועוד הקשה, דלרבי ישמעאל ד"לה יטמא" רשות, אמאי שרי להטמא. נולכאורה יש ליישב, לפי מה שכתב הרמב"ם (פ"ב מאבל ה"ו), דחמירה מצות אבילות, דמתרת לכהן להתעסק בקרוביו. והקשה הרדב"ז (שם), מאי חומרא, הא אתי עשה ד"לה יטמא" דוחה

הצריכוהו טבילה, אבל נגיעה שמותר בה לעולם אין צריך.

יט) גמ', אונן טובל ואוכל את פסחו לערב. כתב הרמב"ם בפירוש המשניות בפסחים (פ"ח מ"ח), דטעמא דהאי טבילה, להראות עקירת מחשבת אנינותו והסרת אבילותו. והקשה הלחם משנה (פ"ו מקרבן פסח ה"ט), הרי הרמב"ם (הובא בעמוד א' אות יב) ביאר, דעיקר טעם הטבילה באונן ומחוסר כיפורים בשאר ימות השנה, משום היסח הדעת. ותירץ, דהתם מיירי באונן שנגמרה אנינותו ועד עתה הסיח דעתו, אבל הכא מיירי דאכתי אונן הוא ושרי באכילת פסח בלילה, ומשום הכי לא הסיח דעתו. ועיין קרן אורה.

כ) גמ', רב אסי אמר וכו'. הקשה הדרם זבחים, דלהאי תירוצא לכאורה לא תקשה קושיית הגמרא (בעמוד א) דבמתניתין קתני דאונן נוגע, ובחגיגה מצינו דאונן צריך לטבילה לקודש, דאיכא למימר, דהכא מיירי ביום קבורה דאינו אלא מדרבנן ולכך אין צריך טבילה. ובשפת אמת כתב, דפשיטא לגמרא דרבנן תיקנו כעין דאורייתא.

כא) גמ', מאן תנא אנינות לילה דרבנן וכו'. הקשה הרש"ש, הא כתבו התוס' לעיל (לג:): ד"ה לענין, דעשה דפסח דחמיר משום כרת שיש בו, דוחה לא תעשה ועשה אפילו שלא בעידניה, ואם כן ניתי עשה דפסח שיש בו כרת וידחה אנינות דאינו אלא לא תעשה גרידא דילפינן ממעשר ויהיה מותר לאכול, ומאי מייתי רבי שמעון ראייה מהא דאנינות לילה אינה אלא דרבנן, הא אפילו אי הוי דאורייתא שפיר דחי, ואף אי סבר רבי שמעון דאכילת פסחים לא מעכבא, הא בעינן גברא ראוי לאכילה, ואם לא יאכל בערב לא יוכל לשחוט ביום, ואם כן יבוא עשה דפסח וידחה לא תעשה דאכילה באנינות. ועיין חמדת דניאל.

כב) גמ', וסבר רבי שמעון אנינות לילה דרבנן. הקשה המראה כהן, דלכאורה איכא לאקשוויי ארבי שמעון דידיה אדידיה. ועיין קדשי דוד.

כג) רש"י ד"ה נאכלת בשמחה, יוצא בה ידי חובת שמחה וכו'. הקשה העולת שלמה, הא יוצא ידי חובת שמחה כדאיתא בחגיגה (ח:). וכתב, דנראה דבטעמא דשמחה לחודא לא סגי, אלא צריך לצרף הטעם שבא בנדר ובנדבה. ובשפת אמת הקשה, דהא יוצאים ידי חובת שמחה בכל הקרבנות ואף באשם וחטאת. ותירץ, דעיקר כונת רש"י כמו שכתב בהמשך דבריו, דבשלמים הזכירה התורה לשון שמחה, ותודה איקרי שלמים.

כד) רש"י ד"ה והעצים, המתנדב עצים מביא קרבן עמהן. הקשה השפת אמת, היכן מצינו דהמתנדב עצים חייב להביא עמו קרבן. ועוד, אמאי לא פירד רש"י כפשוטו שהכונה לקרבן עצים וכדעת רבי במנחות (כ:), שקרבן עצים קרבן מנחה הוא. ועיין עולת שלמה.

כה) תוס' ד"ה אמר רב חסדא, בסוה"ד, ונראה לפרש כיון דעיקר פסח לא בא אלא לאכילה וכו'. כתב בחידושי רא"ל מאלין (חלק ב' סימן לא), דמדברי התוס' מוכח, דאונן המשלח קרבנותיו הוא פסול בגוף הקרבן ולא איסור על הגברא, משום דביאור דבריהם נראה, דאף דאכילת הפסח אינה מעכבת, מכל מקום אכתי בעינן "איש לפי אכלו" כיון דעיקר הפסח קרב לאוכליו, ולכך כיון דבשעת אכילה אינו אונן

מצוה אחת, אף דאם יקיימה תמנע האפשרות לקיים את המצוה האחרת, צריך לקיים את המצוה שלפנינו, אף שהמצוה האחרת חמורה ממנה, ולכך כשמת קודם חצות חייב להטמא.

(יד) **תוס' ד"ה הא רבי ישמעאל הא רבי עקיבא, בסוה"ד**, ולא דמי לעשה דהשלמה וכו'. ביאר **הצאן קדשים**, דעשה דטומאת קרובים דוחה פסח, משום דלא הוי דחייה בידים, אלא כיון שהוא טמא ממילא אין יכול לקיים מצות הקרבת הפסח, אבל עשה דהשלמה מבטל בידים את מצות הקרבת הפסח.

(טו) **גמ', שאם היה כהן גדול והוא נזיר לאחיו הוא דאינו מטמא וכו'**. הקשה **הטורי אבן במגילה (ג)**, דאיצטריך קרא לגופיה, משום דסלקא דעתין דיותר כהן נזיר ליטמא לקרובים, משום דהואיל ואישתרי טומאה לכהן אישתרי נמי לנזיר **וכדלעיל (לב)**: **והגרע"א ביבמות (ח)**. תירץ, דלא אמרינן הואיל ואישתרי אלא בשם אחד.

(טז) **גמ', שם**. הקשה **המאירי בברכות (יט)**: הא לכהן גדול אסור לגדל פרע ראשו. ותירץ, דבגוונא דקיבל עליו נזירות ולאחר מכן נתמנה לכהן גדול, שייך שיגדל פרע ראשו.

דף ק ע"ב

(יז) **רש"י ד"ה אידי ואידי לאחר חצות**, ואפילו מת לאחר חצות קודם ששחטו עליו וכו'. **הרמב"ם (פ"ו מקרבן פסח ה"ט) פסק**, כאביי דמשני כאן קודם חצות כאן לאחר חצות, דלאחר חצות שכבר נתחייב בפסח שוחטין עליו אפילו מת לו קודם שחיטה. והקשה **החק נתן**, הא הלכתא כרבא. ותירץ, דהרמב"ם גרס אידי ואידי קודם חצות, ולכך פירש, דהברייתא האוסרת מיירי קודם ששחטו וזרקו עליו, דאין זורקין לכתחילה כיון דאונן אינו משלח את פסחו, אבל בדיעבד כששחטו וזרקו עליו כשהוא אונן, הרי זה טובל ואוכל את פסחו לערב, ומוכיח כן **מפסחים (צח)**. דמודי רבא דמת אחר חצות שוחטין וזורקין עליו, ועיין קרן אורה.

(יח) **גמ', אמר רב חסדא תנאי היא**. הקשה **המראה כהן**, מנא לן דהתנא דאית ליה בסיפא שאוכל קדשים בערב, סובר דאין יום קבורה תופס לילו, דלמא לכולי עלמא אנינות ליל של יום קבורה מדברי סופרים, ופליגי האם אכילת פסחים מעכבת, דתנא דסיפא סבר דאכילת פסחים מעכבת ואוכל הפסח ואגב דאכיל בפסח אוכל נמי שאר קדשים באותו לילה, וכשינויא דרבי ירמיה מדפתי **לעיל (צט)**: וכתב, דצריך לומר דלא סבירא לן האי תירוצא. **ובתוספת קדושה**, כתב, דרב חסדא לטעמיה דסבר דאכילת פסחים לא מעכבא, וכדכתבו **התוס' לעיל (צט)**: **ד"ה אמר**, ועיין **בקדשי דוד**.

(יט) **רש"י ד"ה רבה בר רב הונא וכו', בתוה"ד**, הני מילי אבילות דמדרבנן היא וכתוב שמחת בחגך אבל אנינות ליאסר בקדשים וכו'. הקשה **התוספת קדושה**, דהכא אף האנינות מדרבנן היא, דהא איירינן במת ביי"ג דיום קבורתו מדרבנן. ותירץ, דכונת רש"י לחלק דשמחת הרגל שהיא מדאורייתא דוחה לאבילותו, אבל דין אנינות ליאסר בקדשים לא אין לדחותו משום שמחת הרגל, כיון דיכול לקיים שמחת

לא תעשה ד"לא יטמא". ותירץ, דטומאת קרובים הווי מצות עשה מדרבנן. אמנם **ברמב"ם בספר המצוות (עשה לו)**, מפורש דטומאת קרובים הוא בכלל מצות אבלות, שיטמא הכהן לקרוביו כדי שלא יחלש דין אבלות. ולדבריו איכא למימר, דהכא לא שייך "עשה דוחה לא תעשה", דהא אינו מקיים העשה בעידנא דדחי הלאו, דעיקר מה שנטמא הוא לצורך האבילות דלאחר מכן. ולפי זה יש ליישב, דאיצטריך למימר דמטמאין אותו בעל כרחו אף שאין הטומאה גוף המצוה, וכן לרבי ישמעאל התורה התירה להטמא משום האבילות. (מ"י.).

(ז) **גמ', שם**. דעת **רש"י בבבא מציעא (יח)**. ד"ה **ולא מטמאה לו**, דמצוה זאת מוטלת על כל ישראל. אבל **הרמב"ם (פ"ה מאבל ה"ו)** כתב, דין מצוה זו אלא על הכהנים שנצטוו שלא להיטמא לשאר מתים. ועיין רמב"ם בספר המצוות, (עשה לו) מה שכתב בטעם הדבר. (ח) **גמ', ומעשה ביוסף הכהן וכו'**. הקשה **הקרן אורה**, לשיטת **הרמב"ם (פ"ב מאבל ה"ז)**, דכהן מיטמא לאשתו מדברי סופרים, דעשאה כמת מצוה כיון שאין לה יורשים, מה הוכיח אביי, הרי במת מצוה לכולי עלמא חייב להיטמא אפילו אחר חצות. ותירץ, דאף שעשאה כמת מצוה, מכל וכל ודאי לא תהא חמורה מקרובים, דאיכא מצוה להטמא להם מן התורה.

(ט) **גמ', שם**. כתב **המהרש"א בסוטה (ג)**, דטמאו את יוסף הכהן משום שהיה בערב הפסח ולא היו מתעסקים אחרים, אבל כשיש מתעסקים אחרים אינו חייב להטמא, כיון דלא גרע מישראל.

(י) **גמ', שם**. כתב **הקרן אורה**, דטעמו של יוסף הכהן שלא רצה להטמא, משום שרצה להיות טהור ברגל, דהא חייב אדם לטהר עצמו ברגל. אבל אין לפרש דטעמו היה לא להפסיד מצות קרבן פסח, כיון דבלאו הכי לא יכול היה להקריב, דהרי אונן היה ומיירי הכא באונן קודם חצות וכדלהלן.

(יא) **גמ', שם**. כתב **הרמב"ם (ספר המצוות רלא)**, דמצות עשה לקבור מתי ישראל מקרא ד"קבור תקברנו". וכתבו **תוס' בסוטה (ג)**. ד"ה **לה יטמא**, דאי לאו דכתיב לה יטמא, נהי דאיכא מצוה על כל ישראל, מכל מקום לא חשיב עוסק במצוה כיון דאפשר להתקיים על ידי אחרים, וגם לא היו מטמאין אותו בעל כרחו כיון דאפשר לקיים המצוה על ידי אחרים, אבל השתא דכתב "לה יטמא" נחשבו הקרובים לעוסקים במצוה, וגם מטמאין אותו בעל כרחו.

(יב) **גמ', ורמינהו לאחותו וכו'**. הקשה **השפת אמת**, הא איכא למימר דהברייתא דטמאוהו ליוסף הכהן בערב פסח מיירי אחר שהביא קרבן פסח ואכילה לא מעכבא. וצריך לומר דמהא דכתבה הברייתא ערב פסח, על כרחך אתא לאשמועינן דטומאת קרובים דוחה הקרבת הפסח. אבל הקשה לתירוץ הגמרא דאיירי קודם חצות ולכך חל עליה אנינות ואין מביא פסח, אמאי נקט ערב פסח, עיין שם.

(יג) **גמ', לאו שמע מינה כאן קודם חצות כאן לאחר חצות**. כתב **הקהלות יעקב בשבת (סימן מו)**, דכשיש לפנינו ב' מצות ורק אחת מהם אפשר לקיים, יש להעדיף את החמורה. אבל אם יש לפנינו רק

הרגל בבשר חולין.

(ב) גמ', ומי איכא דלית ליה ואחריתה כיום מר. התוס' יו"ט בפסחים (פרק ח' משנה ו') הקשה על דברי רש"י שם (צ:): "ד"ה האונן, שכתב, דאונן מתו מוטל בפניו כדאמרין איזהו אונן כל זמן שלא נקבר. דלא נראה כן בסוגיין, דהא מסקינן דלחומרא קאמר רבי, דהא לרבנן יום קבורה מתאונן עליו כל אותו היום בלא הלילה, ולרבי כל זמן שלא נקבר תפוס לילו. ועוד הקשה, דאין הלכה כרבי מחבירו.

(כא) רש"י ד"ה הן היום, הן משמע דאלו הקרבנות חלוקין משאר קרבנות שעליהן שמעת לאוכלן באנינות לילה מפני שכולנו אוננין ואין כהן לאוכלן. הקשה החק נתן, דלכאורה פנחס היה עמהם, ובקושי הגמרא לקמן (קא). ותירץ, דאיכא למימר דפנחס לא היה יכול לאכול שלשתן.

(כב) בא"ד, שם. הקשה הטהרת הקודש, דלכאורה מדוע התיר משה לאכול באותו יום, הא איירי בשלמים דזמן אכילתם ב' ימים ולילה.

(כג) גמ', רבי אומר אנינות לילה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים. וכן פסק הרמב"ם (פ"ב מביאת מקדש ה"ט), וכתב הרדב"ז (שם), דאף דאכילת קדשים מצוה מדאורייתא היא, מכל מקום יש כח לרבנן לעקור המצוה בשב ואל תעשה, ואינו משום דאיכא כהנים שאינם אוננים, דהא המצוה מוטלת על כל הכהנים. ובנתיבות הקודש לקמן (קא). הקשה, אמאי לא ידחה עשה הלא תעשה ויאכלו הכהנים דהא איכא עשה על כל הכהנים. ותירץ, דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש. ועוד, דאונן שהוא טרוד אינו יכול לאכול קדשים באופן דהוי למשחה לגדולה.

דף קא ע"א

(א) גמ', תנו רבנן כי כן צויתי וכו'. העיר הטהרת הקודש, דאף דלכאורה הקדים פסוק י"ח לפסוק ט"ו, ולא סידר הפסוקים על הסדר. אלא שסידר הדרשות על פי סדר הענינים.

(ב) רש"י ד"ה בשעת מעשה, כשאירע להם אנינות אמר להם וכו'. אבל רש"י ביומא (ה:): ד"ה כאשר צויתי פירש, דכשמצא ששרפו שער חטאת שהוא שער ראש חודש, אמר להם שהיה להם לאוכלו בקודש כיון שלא אירע בו פסול, וכמו שצויתי במנחה שאמרת ביה שנצטויתי מפי ה'. ועיין בטהרת הקודש.

(ג) תוס' ד"ה ורמינהי מפני אנינות נשרפה, בתוה"ד, דאין סברא שיהא משה טועה וכו'. הקשה הצאן קדשים, דלכאורה השתא נמי איך לא ידע משה הקל וחומר ממעשר ואהרן ידע. ותירץ, דאף דמשה ידע הקל וחומר, סבר דאיכא למיפרך, מה למעשר שכן טעון כסף צורה וכדהקשו תוס' ד"ה ומה.

(ד) בא"ד, והיה סבור משה דכמו שהותר קדשי דורות אנינות לילה וכו'. השיטה מקובצת (אות כה) מוחק תיבת "קדשי" ומגיה "שהותר לדורות". והקשה החמדת דניאל, דלא מסתבר שמשה יטעה טעות גדולה כל כך, דאף לדורות אין אנינות אוסרת בין ביום בין בלילה, דאם כן אין דין אנינות בקדשים. ועיין שם מה שתירץ.

(ה) גמ', ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום וכו' שמא לא שמעת אלא בקדשי שעה וכו' קל וחומר ממעשר הקל. כתב הרמב"ם (פ"א מאבל ה"א), מצות עשה להתאבל על הקרובים שנאמר ואכלתי חטאת היום ואין אבילות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה, וכן איתא ברי"ף מועד קטן (יא). מדפי הרי"ף) דאבילות דיום ראשון דאורייתא דכתיב ואכלתי חטאת היום, וכתיב ואחריתה כיום מר. והלחם משנה (שם) הקשה, הא כיון דמשה אנינות דאכילת קדשים לאבילות וכו', היאך כתב לקמן (בהלכה ב'), דאין האונן אסור בדבר מן הדברים שהאבל אסור וכו', הא כיון דהאונן אסור בקדשים ולדעתו אנינות ואבילות חד הוא, היה ראוי שיהא אסור בכל אותן הדברים שהאבל אסור בהם וכו' והניח בצריך עיון. ועיין מה שכתבנו לעיל צח: במה שחקר בשו"ת דברי יציב, וביאר, דדעת הרמב"ם, שמדין תורה ביום ראשון יש חיוב אבילות (אף לפני קבורה) על ידי "אנינות בלב", וכדאיתא בסנהדרין (מו:): ולא היו מתאבלין אבל אוננין "שאינן אנינות אלא בלב", (ועיין שם ביד רמה) וחיוב זה הוא מן התורה, ויסוד איסור אכילת קדשים משום דבעו אכילה בשמחה. ואחר הקבורה שדעתו מתחילה להתקרב קצת מהמת, חייבוהו חכמים "במעשה אבלות", דהיינו כפיית המטה ואיסור רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל וכו', כדי שלא יסיח דעתו מהאבלות כל שבעה. והוא מה שאמר בהלכה ב' מאימתי יתחייב האדם באבל משיסתם הגולל. אמנם התוס' בברכות (טו:): ד"ה אנינות כתבו, דגם ביום ראשון אינו אסור מן התורה אלא באכילת קדשים ומעשר, והרא"ש (שם ובפרק ואלו מגלחין סי' ג') הוסיף בדבריהם דאנינות לחד ואבילות לחד וכו', והא דאונן אסור ביום ראשון מן התורה היינו לענין אכילת קדשים וכו'. ולשיטתם נראה שיסוד איסור אכילת אונן בקדשים אינה מ"דין אבלות", אלא שהוא דין מיוחד, דביום שמת אחד מקרוביו אסור באכילת מעשר וקדשים. עיי"ש.

(ו) גמ', דאי בקדשי דורות קל וחומר ממעשר הקל. כתב הרמב"ם (פ"ג ממעשר שני ה"ז), דאם אכל קדשים או מעשר שני באנינות לוקה. [ואין להקשות, דאין עונשין מן הדין, דאף דאמנם אהרן למד בקל וחומר ממעשר, מכל מקום אחר דכתיב "ותקראנה אותי כאלה וכו'", מינה ילפינן איסור אכילת קדשים באנינות. וכן כתב הרמב"ם להדיא (בספר המצוות לא תעשה קנ"א). (מ.י.).] אמנם הרמב"ן בספר המצוות (סוף שורש ח') השיג על הרמב"ם ודעתו שאינו אלא לאו הבא מכלל עשה שנצטוינו לאכלו בטהרה ובשמחה. וכן כתב הסמ"ג (ל"ת רס"ג בסופו), דאינו לאו אלא איסורו יוצא ממה שנאמר בקדשים "למשחה לגדולה" כדרך מלכים.

(ז) גמ', שם. ביאר בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ב ממאכלות אסורות הכ"ג), דאיסור אכילת קדשים באנינות ואיסור אכילת מעשר שני באנינות, משום שם "קודש" דאית בהו, ואינו דין מדיני הקרבנות, ונפקא מינה דאף קודם זריקה איכא איסור אכילה באנינות.

(ח) גמ', ודלמא באנינות אקריבתוהו ופסלתיה. הקשה הרמב"ן בפירוש התורה (ויקרא פ"י י"ט), איך שייך שיקריבו באנינות, הרי קודם

שתירץ אהרן למשה חסר מן התורה. ותירץ, דמשה ידע שנטמא, וסבר דהוא משום דסברי שאסורים לאכלו באנינות, ולכך לא נוהרו לשומרו, ולכן קצף אמאי נשתהו מלאכלה.

טו גמ', בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיב הן היום הקריבו. כתב החק נתן, דאין לתרץ כמו שתירצו בקושיא הקודמת, דלרבנן לשון היום היינו, דדוקא היום אסור ולא הלילה, כיון דהכא נאמר על ההקרבה, והחילוק בין הלילה ליום היינו דוקא לגבי האכילה.

טז גמ', דרש דרש שתי דרישות למה אמר להו וכו'. הקשה יתר הבז, דלכאורה לרבי נחמיה השיב אהרן רק מדוע נשרפה זו, אך לא השיב מפני מה אלו מונחות. ועיין קדשי דוד.

יז גמ', לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי וכו'. ופירש רש"י בפירוש התורה (במדבר פכ"ה פ"ג), דהכהונה נתנה רק לאהרן ובניו שנמשחו ולזרעם שיבואו אחריהם, אבל פנחס שלא נמשח לא נתכהן עד מעשה זמרי. וביאר הקרן אורה (שם), דלא נמשח עמהם משום שהיה קטן באותה שעה, וכשגדל לא היו יכולים למושחו כי רק בעת הקמת המשכן נמשחו הכהנים. ובשפתי חכמים (שם) כתב, דהיה גלוי לפני ה' שפנחס יתכהן, ולכך לא נמשח.

יח גמ', ואידך נמי והכתיב והיתה לו וכו'. פירש רש"י דקאי אדרב אשי, כתב השפת אמת דלשון "ואידך" קשה, דהגמרא היתה צריכה לומר "והא כתיב" דהא עלה קאי, ועל כן כתב, דיותר נראה לפרש "ואידך" על רבי יהודה ורבי שמעון דאמרו והלא פנחס היה עמהם דהיינו שנתכהן מיד, ואם כן אמאי כתיב "והיתה לו כו'", ומשני, לברכה. וגם לאחר מיכן שאמרה הגמרא "ואידך נמי כו'" קאי על רבי יהודה ורבי שמעון, ומשום דנקט מעיקרא "ואידך" נקט ליה נמי הכא. (והמעיר שם כתב, דבעינן יעקב גריס ולרב אשי כו' ואמנם הקשה המהרש"א אמאי לא פרכינן לרבי יהודה ורבי שמעון, ועיין בדבריו).

יט תוס' ד"ה ההוא בברכה הוא דכתיב, שברכו הקדוש ברוך הוא וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז, היכן מצינו דהכהונה תלויה ברצון ישראל. ועוד, אמאי צריך להלבישו ולמשחו, הא רק בבני אהרן ובכלי המקדש בעינן משיחה, אבל מכאן ואילך אין צריך משיחה אלא בכהן גדול.

כ תוס' ד"ה ואידך נמי וכו', בתוה"ד, שלא היו כהנים גדולים אלא מפנחס. הקשה הרש"ש, הא עד אביתר שנסתלק בימי דוד היו כהנים גדולים מזרע איתמר, וכדאיתא ברש"י (שמואל א' פ"ב ל' ד"ה אמור אמרתי).

כא גמ', אמר רב משה רבינו כהן גדול היה וכו'. הקשה הקרן אורה, מנא ליה דהיה כהן גדול, שמא לא היה אלא כהן הדיוט. וביאר, דכיון דבז' ימי המילואים שימש משה בכהונה גדולה לבדו, מסתבר שלא ירד ממעלתו, ובאמת יכול היה לשמש בכהונה גדולה אלא משום דטריד בשכינה הניח הכהונה גדולה לאהרן.

כב גמ', שהרי הותרו לזר ולהם מאי לאו משה. הקשה הקרן אורה, דלכאורה אין חידוש שקרבנות המילואים נאכלו לזר, דהא קודם הקמת המשכן היתה העבודה בבכורות ולא נתקדשו הכהנים עדיין, וכל ז' ימי המילואים היה דין במה כדכתבו תוס' בעבודה זרה (לד':

האנינות נעשו הקרבנות, דכתיב "וירד מעשת החטאת והעולה והשלמים" ואחר כן נכנסו לאהל מועד והתפללו וירדה האש לקרבנות, ואז הקטירו קטורת. וכתב, דשמא משה לא ראה מעשיהם וחשש שזרקו מהשעיר שלא נורק, ואהרן השיב דהוא עביד הזריקה ולא נעבדה באנינות. וכן איתא בפסחים (פב: לגירסת הספרים). אבל רש"י (שם) ד"ה הכי גרסינן הקשה, דלא נתפרשו בפרשה קרבנות ראש חודש. ועוד הקשה, דמקמהדר ליה אהרן, וכי הן הקריבו והלא אני הקרבתי, מכלל דהאנינות היתה קודם זריקה. נולכאורה יש ליישב על פי דברי רש"י בפירוש התורה (פ"ט פסוק כ"ג), שנכנסו אהרן ומשה להתפלל שתירד שכינה, כיון שהקריבו כל הקרבנות, ואף של ראש חודש וגם עליו נאמר "וירד מעשות החטאת". ובחק נתן תירץ באופן אחר, דאפשר לומר דקראי מיירי בקרבנות המיוחדים ליום השמיני ולא בקרבן ראש חודש, דהוקרב אחר מיתתם.

ט גמ', שם. הקשה הטהרת הקודש, היאך חשב משה שהקריבו באנינות, הא פנחס היה עמהם.

י גמ', שם. הקשה הראב"ד (בביאורו לתורת כהנים שמיני פ"ב י'), הרי חמורה אכילה באנינות מן ההקרבה באנינות, כדמצינן שכהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל אונן, ואם סבר משה שהותרו באכילת אנינות ודאי יכלו להקריב באנינות. ועיין קדשי דוד.

יא רש"י ד"ה משה הן הקריבו, בתמיה וכי בני וכו' והלא עלי הטלת כל העבודה. העיר השפת אמת, דהתם מיירי בעבודת היום דקדשי שעה היה, אבל מוסף דראש חודש יש לומר דבני אהרן הקריבו. אלא דצריך לומר שכך היה מעשה שאהרן הקריב הכל. ובחידושי הגרי"ז על התורה (פרשת שמיני) הקשה, דאנינות פוסלת נמי בהולכה כדלעיל (יז:), ובהדיא כתיב בקרא "וימציאו בני אהרן אליו את הדם", הרי דההולכה נעשתה על ידי בני אהרן ושפיר איכא למיפסל בשביל האנינות. נולכאורה יש ליישב, ד"וימציאו" היינו שסייעו לאהרן, אבל לא היתה הולכה לצד המזבח, ועיין לעיל (יד:). ברש"י ד"ה מעשה איצטבא, דהולכה היינו דוקא לצד המזבח. אמנם לרמב"ם (פ"ג מפסולי המוקדשין ה"ט) דפסק, דהולכה לחוץ הוי הולכה, איכא לפרושי דלא היתה הולכה ברגל, ועשו כן כיון דהוו אוננים. (מ"י:).

יב גמ', אלא אמר שמעתי ושכחתי. ביאר המשך חכמה (ויקרא י, טו), דודאי משה לא שמע מהקדוש ברוך הוא דאכילה שריא באנינות, אלא דכשמתו נדב ואביהו אמר, שהקדוש ברוך הוא אמר "בקרובי אקדש", דהיינו שהדיבור על כך היה עוד לפני שמתו, ולכך כשצויה הקדוש ברוך הוא שיאכלו את המנחה היה ידוע שיהיו אוננים, ואפילו הכי צויה שיאכלוה, ועל כך השיב אהרן דהיינו רק בקדשי שעה, אבל לדורות אינו מתיר אכילה באנינות, ועיין שפת אמת.

יג גמ', הודה משה ולא בוש משה וכו'. כתב התרגום יונתן (ויקרא פ"י פ"ב), דמשה הוציא אפילו כרוז במחנה, שנתעלמה ממנו הלכה.

דף קא ע"ב

יז גמ', טומאה באונס באתה. הקשה הטהרת הקודש, דעיקר התירוץ

הדרגת היוזמי

מסכת זבחים דף קא - דף קב

טו אדר א' - טז אדר א' התשע"א

ז) גמ', שם. כתב הבן יהודע, דודאי לא סטרו על פניו, דהרי באותו מעמד חלק כבוד למלכות באמרו "וירדו כל עבדיך וגו'", אלא תמיד יצא מפרעה דרך אחוריו כדי שפניו יהיו כנגד פרעה, ואותו היום הפך פניו ממנו, וזה דרשו מ"ויפן ויצא". נולדבריו מיושבת קושית המהרש"א באות הקודמת, דהרי מפורש הדבר בקרא. (ש.ב.ק.).

ח) גמ', איפוך. הקשה החק נתן, לרבי יוחנן דאמר מלך הוא והסביר לו פניו, הא אמרינן כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם. ותירץ, דרבי יוחנן סבר דאין למדין מן הכללות אפילו נאמר בהן חוץ. ובקדשי דוד תירץ, דרבי יוחנן סובר דהאי כללא איתמר רק כשאמר חרון אף כנגדו בפירוש כמו "ויחר אף ה' במשה", וכמו "ויחר אף ה' בם וילך", אבל הכא לא נאמר שחרה אפו בפרעה אלא "ויצא מעם פרעה בחרי אף", דהיינו שיצא מעם פרעה בחרון אף, ולא חרה אפו כנגדו.

ט) גמ', א"ר ינאי לעולם וכו' רבי יוחנן אמר מהכא "ויד ה' וכו'". העיר השפת אמת במנחות (צח.), דנראה מלשון הגמרא דר' ינאי ור' יוחנן אמרו דבר אחד, אלא דילפי לה מתרי מקומות, אמנם לכאורה מקרא דר' יוחנן מוכח דוקא לגבי מלך ישראל, דמדאורייתא צריך להיות אימתו עליך, כדרשינן "שום תשים עליך מלך" שתהא אימתו עליך. אבל לדרשא דר' ינאי שפיר מוכח דאפילו במלכי אומות איכא דין אימה, ונשאר בצריך עיון.

י) גמ', שם. כתב המהרש"א (בחידושי אגדות), דראוי לחלוק כבוד אף למלכים הרשעים, כיון דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, והמזלול בכבודם כאילו פוגע בכבוד המקום.

יא) גמ', כדרבי אליעזר אמר רבי חנינא וכו'. הקשה השפת אמת, מה כונת הגמרא במאי דמייתי דברי רבי אליעזר, אי למימר דכשפוסקין גדולה בודאי הוא לדורות אם כן על כרחך בשאל לדורות פסקוהו, הא מצינו במשה דהיה מלך ולא לדורות. ויש לומר דרבי אליעזר אמר דבריו, דוקא כשפוסקין גדולה משמים כמו שאל שנמשח על ידי שמואל. אבל מלכות משה רבינו לא היתה על ידי פסיקה, אלא דכך היתה המציאות, דהא כתיב "ויהי בישורון מלך".

יב) רש"י ד"ה כדרבי אלעזר, מבואר בדבריו, דמייתי דברי רבי אליעזר לומר דלפי שהגיס שאל ניטלה ממנו המלוכה. והקשה השפת אמת, היכן מצינו ששאל הגיס דעתו, הא אדרבא היה נחבא אל הכלים. ועוד, למה לי טעמא דהגסא הלא מפורש בקרא דניטל ממנו המלכות במעלו אשר מעל. ובפנים מאירות כתב, שהגיס דעתו בכך שלא שמע לשמואל, [אמנם צריך עיון דלא מצינו שם שהגיס דעתו].

דף קב ע"ב

יג) תוס' ד"ה בעל מום עובר מנין וכו', בתוה"ד, ואם תאמר דהכא מייתי ליה הנך תלתא כל זכר וכו'. כתב הברכת הזבח, דלא קשיא, כיון דבעל מום איכא סברא דכיון דאין לו היתר בהקרבה ובחלוקה ובאכילה, התורה התירה לו לענין מנחה, וילפינן לחטאת ואשם, אבל לטבול יום אונן ומחוסר כיפורים יש תקנה בהקרבה. ועיין פנים מאירות.

בד"ה במה שימש משה. ותירץ, דמצות אכילת קרבנות המילואים נאמרה לאהרן ובניו, לפיכך יש חידוש שהותר הדבר למשה. (ג) רש"י ד"ה שהרי הותרו לזר ולהן, בסוה"ד, ולא נאכל אלא ליום ולילה דכתיב ואם יותר. הקשה הרש"ש, הא תודה ואיל נזיר אינם נאכלים אלא ליום ולילה, והם קדשים קלים.

דף קב ע"א

א) גמ', ואין זר רואה את הנגעים. הקשה המהרש"א (בחידושי אגדות), אמאי נקט טעמא משום שהוא זר, ולא מה שמשה היה קרוב. ותירץ, דהוי מצי למימר הכי, אלא האמת קאמר דזר הוא. ובברכת הזבח תירץ, דמשה סבר כחכמים שאדם רואה נגעי קרוביו. [נצריך עיון]

ב) גמ', ואם תאמר אהרן הסגירה אהרן קרוב הוא. כתב המנחת חינוך (מצודה קסט אות יט), דאין להקשות ממה שכתב הרמב"ם (פ"ט מטומאת צרעת ה"ב), דהכל כשרים לראות את הנגעים, ויאמר החכם לכהן אפילו הוא שוטה אמור טהור או טמא, ואם כן אף הכא יכול היה זר לראות את הנגע ואהרן יסגיר על פי ראיתו, כיון שהדין דאין קרוב רואה את הנגעים קאי על אמירת כהן להסגיר, להחליט ולפטור. ובחזון איש (נגעים סימן ד' סעיף ח') הביא מהרא"ש (שם), דיכול אף לראות נגעי עצמו, ואומר לכהן לטמאו או לטהרו.

ג) תוס' ד"ה אני מסגירה וכו', בסוה"ד, ותימה במה היה מפסידה וכו'. ותירץ הקדשי דוד, דהיינו בנגע דאינו נראה וניכר לכל שהוא טמא, אבל אצל מרים שכתבו בה "והנה מרים מצורעת כשלג" וניכר לכל שהיא מצורעת, טמאה. והוכיח כן, מזה דקתני בברייתא מרים "מי הסגירה" ולא "מי מטמאה", דמשמע דהיא ודאי טמאה, אלא דשאל מי הסגירה כדי לטהרה אחר כך. ועיין שו"ת שאילת יעב"ץ (סימן קלח) שהאריך ביסוד זה.

ד) גמ', אמר רב נחמן בר יצחק שאני מראות נגעים וכו'. הקשה המהרש"א (חידושי אגדות), לרבי שמעון ורבי יהודה לעיל (קא:) שפנחס היה כהן באותה שעה, אמאי לא הסגירה. ובקרבן אורה תירץ, דמוכח מהפסוקים שכשנענשה מרים, היו שם רק משה אהרן ומרים.

ה) גמ', בן בנה משוח מלחמה. הקשה המהרש"א (חידושי אגדות), דלעיל (קב:) פליגי ממתי נתכהן פנחס, והכא מוכח שכבר היה כהן ביום השמיני למילואים. והרשב"ם בפירוש התורה (במדבר פכ"ה פ"ג) תירץ, דרק באותו יום שנתכהן היה משוח מלחמה, אבל לא לעבודה ולדורות.

ו) גמ', אמר ריש לקיש סטרו ויצא. הקשה המהרש"א (בחידושי אגדות), דאף דהיה בו רושם, היכן מפורש רושם זה בתורה. וכתב, דאפשר דמשום כבודו של מלך לא פרסמו הכתוב שסטרו. נולכאורה עדיין קשה, דמצינו חרון אף שבתורה שלא נאמר בו רושם. אמנם הרשב"ם בפירוש התורה (בראשית פ"ב פכ"ט) גורס, כל חרון אף שבתורה עושה רושם, ולגירסתו לא קשיא, דהחרון אף עשה בפועל רושם. (י.א.).

הדרגת היוזמי

מסכת זבחים דף קב - דף קג

טו אדר א' - טז אדר א' התשע"א

כרחו. היעב"ץ הוכיח מהא דרב לא הזכיר לו שהוא בבית הכסא, דאין צריך למחות בידו. והשפת אמת הוסיף להקשות, איך שייך למימר לאונסו, הא מיירי בפלפול גדול. והצאן קדשים דייק מלשון רש"י הכא שכתב, ומהרהר בה, דרב גמיר מרבי אלעזר מה שהרהר בבית הכסא. [אמנם רש"י בד"ה והיכי עביד הכי כתב, דאמר האי דינא בבית הכסא].

דף קג ע"א

א) מתני', כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה וכו'. הקשה ה"מ זבחים, הא אליבא דשמואל לעיל (כו:). אשכחן דהזורק שלא במקומו לא זכה המזבח בבשרה דהבשר פסול, אבל הבעלים נתכפרו, ויזכו הכהנים בעורה. והביא מפירוש הרמב"ם למשניות, דכונת מתניתין "עלתה לאיש" אינו שיעלה לחובה, אלא שיעלה על גבי המזבח, ולכך כשהבשר פסול אף דמרצה אין עורה לכהנים. אמנם הרש"ש כתב, דפירוש הרמב"ם דוחק, דהא קרא קאמר עולת איש, וכן במתניתין איתא "שעלתה לאיש" משמע לשם חובה.

ב) מתני', כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו כהנים בעורה. הקשה בחידושי הגרי"ז, הא אף בלאו האי מיעוטא העור אסור, כיון דאינו נותר בהנאה על ידי זריקה. וכתב דמכאן מוכח דאיכא זכות לכהנים אף דאיכא איסור קודש. ועיין קהילות יעקב בתמורה (סימן יג). ג) גמ', פרט לעולת הקדש. כתב הרמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות הכ"א), דהמתפיס עולתו לבדק הבית וכן מקדיש נכסים והיה בהם בהמות, שדינם שיקרבו עולות אין עורותיהן לכהנים. והקשה הזבח תורה, הא לקמן (בסוף העמוד) מבואר דלרבנן עולת הקדש עורה לכהנים.

ד) גמ', פרט לעולה הבאה מן המותרות. פירש רש"י בתמורה (כג:): ד"ה שאין עורה, דעורות ימכרו ודמיהם יפלו לקיץ המזבח. והקשה בחידושי הגרי"ז, דאף דאין ראוי לכהנים מכל מקום על ידי הזריקה יוצא העור לחולין, ולמה יפלו לקיץ המזבח. וכתב דצריך לומר, דההלכה שהיא לנדבת ציבור, הוא דין בעצם החפצא וממילא קדשה ב"קדושת דמים", ואף שנעשית עולה, מכל מקום עדיין לא פקע מהעור קדושת הדמים, וכיון שכן לא תועיל זריקה להתיר העור לכהנים. ועיין באות הבאה.

ה) גמ' שם. עיין באות הקודמת, עוד הקשה בחידושי הגרי"ז, איך נעשה מקדושת הגוף קדושת דמים, ותירץ, דמצינו כן בתוס', לענין בכור שגוזה מחיים דפקעה קדושת הגוף ונעשה קדושת דמים, והיינו דנעשה כעצים ואבנים דלא שייך בו תו קדושת הגוף.

ו) תוס' ד"ה הניחא וכו', בסוה"ד, ויש לומר דסברא הוא למעוטי טפי מותרות משום דהיו מעיקרא לאיש. ביאר הטהרת הקודש, דמסברא אין חילוק בין קרבן יחיד לציבור, ולכך מסתבר יותר למעט מותרות, דהא קפיד רחמנא על "עולה שעלתה לאיש", ומותרות בתחילה היו שייכים ליחיד ואחר כך נמסרו לציבור ולא חשיבי "עולה שעלתה לאיש", אבל אם מלכתחילה היו של ציבור פשיטא דהווי עלתה לאיש.

יד) גמ', ולא והרי בעל מום דלא ראוי לעבודה וחולק. כתב החק נתן, דאף דאין למדין מן הכללות אף במקום שנאמר בהם חוץ, הכא כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק אינו כללא, אלא טעמא בעלמא אמאי אינו חולק.

טו) תוס' ד"ה הרי טמא בקרבנות ציבור וכו', תימה דפריך מטמא בקרבנות ציבור וכו'. ובצאן קדשים תירץ, דהכלל דמתניתין, נאמר על כהן הדיוט, וכרישא דמתניתין שכתבה דאונן אינו מקריב ואיירי בכהן הדיוט, דכהן גדול מקריב אונן, ולהכי הקשתה הגמרא מטמא בקרבנות ציבור.

טז) גמ', מתניתין דלא כאבא שאול. הרמב"ם (פ"י ממעשה הקרבנות הכ"א) פסק כאבא שאול. וביאר החק נתן, דמאחר דרב אשי דהוא בתרא נסתפק אליבא דאבא שאול, משמע דהכי הלכתא. ועיין יתר הבז.

יז) גמ', שם. כתב השפת אמת, דתנא דמתניתין סבר דהקטרה אינה מעכבת, כיון שעיקר הכפרה בדם.

יח) גמ', אבא שאול אומר לעולם אינו אובל וכו'. כתב הרש"ש, דנראה להגיה אינו חולק.

יט) גמ', עד שהוא טהור משעת זריקה עד שעת הקטרת חלבים. נסתפק השפת אמת, לאבא שאול נמי בגוונא דנטמאו או נאבדו החלבים ולא הקטרים כלל, אם אפילו כהן שנטמא אחר זריקה חולק, כיון דלא הקטרים, או אפשר דמכל מקום צריך להיות ראוי להקטיר.

כ) גמ', תיקו. פסק הרמב"ם (פ"י ממעשה הקרבנות הכ"ב), דאם תפס אין מוציאין מידו. והקשה הקובץ שיעורים בכתובות (אות מב), הא בספק ממון כשיש ודאי יורש כנגד ספק יורש, הדין הוא שמוציאים מיד התופס, ואם כן גם הכא לא תועיל תפיסתו.

כא) תוס' ד"ה מה אם דחיתני מחטאת שכן הורע כחי אצל נשוי ועבדי, תימה אמאי לא קאמר כדקאמר לעיל וכו'. כתב הפנים מאירות, דיש ליישב דאם היה טוען כטענה דלעיל, היה יכול להשיבו מנחה תוכיח, דאף שהורע כחי ככחך דחיתך, לכך השיבו שמחטאת בעצמה אין להוכיח. והחמדת דניאל כתב, דאחר שטען לעיל טענה זו ונדחתה, אינו טוען שוב אותה טענה אלא אחרת.

כב) רש"י ד"ה את דמם תזרוק, בסוה"ד, מיהו תיפוק לן מינה דלא יתנו בכור אלא למי שראוי לעבודה באותה שעה. כתב הרש"ש, דאיכא נפקא מינה אם יתן לאנשי בית האב, ולא לכהן מסוים, בגוונא דיש ביניהם טבול יום, האם יהיה לו זכות בו אי לאו.

כג) גמ', לאונסו שאני. כתב הנהיבות הקודש, דיש להסתפק האם מחמת אונסו הדבר אסור, או שמא כוונת הגמרא דכשבא לו ההרהור שלא מרצונו שרי לו לכתחילה להרהר בכך. ובנשמת אדם (חלק א כלל ב סעיף ב) דקדק, מלשון הגמרא לאונסו שאני דהדבר מותר לכתחילה, דאי לאו הכי הוי לן למימר "לאונסו הוה". ובמשנה ברורה (סימן פה סק"ח) פסק, דאין הדבר מותר לכתחילה אלא הוי ליה לדחות את ההרהור.

כד) רש"י ד"ה לאונסו, שהיתה שמועתו שגורה בפיו ומהרהר בה בעל

הדרך היומית

מסכת זבחים דף קג - דף קד

טז אדר א' - יז אדר א' התשע"א

טו) גמ', לא רצו אוכלין אותן על גב עורן. כתב בחידושי הגרי"ז, דיש להסתפק אם הכהנים זוכים גם בקרניים ובטלפיים. ודייק מלשון הגמרא אוכלין אותן על גב עורן, דעור שיש בו שייכות לאכילה זוכים בו הכהנים, אבל קרניים וטלפיים דאינן נאכלים אין להם זכיה.

טז) גמ', תלמוד לומר עור העולה אשר הקריב לו יהיה פרט לטבול יום ומחוסר כיפורים ואונן. הקשה העולת שלמה, דטבול יום דרשינן מ"לו יהיה" ועור מ"עור העולה", אבל "אשר הקריב" לכאורה מיותר, והגמרא להלן הקשתה אליבא דרבי ישמעאל מאי יליף מ"אשר הקריב", ואמאי לא הקשו כן אף לרבי. ותירץ, דרבי יליף מ"אשר הקריב" פרים הנשרפים, ואף דיליף מבמה מצינו, דבר דנלמד מבמה מצינו טרח וכתב לה קרא. וברש"י תירץ, דרבי ממעט מ"אשר הקריב" טבול יום, ודברי הגמרא הכא אליבא דתנא קמא דמרבא עורות קדשי קדשים מ"אשר הקריב", ורבי ילמד מ"לו יהיה" שעצמותיו מותרים וכדברי ישמעאל.

יז) מתני', יאותו הכהנים בעורו. כתב התפארת ישראל (אות כ), דמתניתין נקטה בדוקא לשון "יאותו", לאשמועינן דמיירי בקרבן בעל מום שניתן לכהן ושייך לכהן ושרי בהנאה, אבל אי היתה נוקטת לשון עורו לכהנים, היינו מפרשים דאיירי בקרבן תמים שאינו של הכהנים, והכהנים זוכים בעורו משמיה.

יח) מתני', אלא יצא לבית השריפה. הקשה בחידושי הגרי"ז, הא בעצמות אין דין שריפה כמבואר בפסחים (פג.), דמה שאינו נעשה נותר אינו נשרף, ואם כן גם עורות לא ישרפו.

יט) גמ', מדרישא רבי אלעזר ברבי שמעון וכו'. כתב הפנים מאירות, דלכאורה קשה, דכיון דהכל תלוי בזריקה כמבואר ברישא, אם כן אמאי הוצרכה מתניתין למכתב שכשאיירע פסול לפני הפשט אין העורות לכהנים. וביאר, דמתניתין קמייתא אפשר לומר דבדיעבד זריקה לחודא מרצה, לכך נקטה מתניתין דקודם זריקה אין העורות לכהנים אפילו בדיעבד.

כ) תוס' ד"ה ומודה רבי וכו', בתוה"ד, ומיהו קשה כיון דאיכא הפסול בידם מה לי קודם זריקה ומה לי לאחר זריקה. ביאר הטהרת הקודש, דאף דהפסול לא חל עד הזריקה, הזריקה פסולה משום שנעשתה לפני נתינת הכסף, ולא היה לקרבן שעת הכושר בעת הזריקה, ואין ריזוי על העור.

דף קד ע"א

א) גמ', וכשהוא עם הבשר נולד בו פסול וכו'. הקשה בחידושי רבי אריה לייב מאלין (חלק ב' סימן כט), הא הזריקה התירה העור, והיאך יחול עליו אחר כך פסול, הא יצא לחולין ואין עליו דין קרבן. ועוד הקשה, אמאי נשרף העור הרי בשביל דין שריפה בעינן פסול בגופו, והכא חסרון דהיתר זריקה הא רק חסרון היתר, אבל אינו דין פסול בגופו. ועיין שם מה שביאר באריכות דעת רבי.

ב) רש"י ד"ה מידי דהוה אדיעבד, בסוה"ד, הלכך גבי אבוד ושרוף נמי אף על גב דבדיעבד נמי פסול. הקשה השפת אמת, דלכאורה נתמעט

ז) גמ', כדאמר רבא העולה עולה ראשונה. הקשה הקדשי דוד, הא אפשר למעוטי מותרות מ"העולה", ואם כן אף למאן דאמר מותרות לנדבת ציבור, לא בעינן למעוטי מ"עולת איש", ואמאי אמר רבי יהודה שנתמעט מעולת איש.

ח) תוס' ד"ה לא מיבעיא וכו', תימה לדידיה אמאי איצטריך קרא הכא דאם שחט קודם פדיה אין עורה לכהנים פשיטא דקדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה. ותירץ השפת אמת, דהמיעוט הוא בגוונא שהקדשו את הבהמה לבדק הבית חוץ מעורה, דכיון דהעולה של הקדש, אין עורה לכהנים. ובפנים מאירות תירץ, דהוה אמינא דאין תופס הקדש בעור כיון דהוא של הכהנים ואין צריך לפדותו. ועיין באבי עזרי (פ"ה ממעשה הקרבנות הכ"א).

ט) גמ', הני מילי בשר אבל עור תפיס. הקשה העולת שלמה, הא מבואר במתניתין דמעילה (פ"ט מ"א), דבעולה לאחר שנוק דמה אין מעילה בעור, ומשמע שלפני הזריקה איכא מעילה משום דהוי קדוש בקדושת מזבח, ואם כן אין יכול להקדיש. וכתב שראה בשו"ת גינת ביתן (ס"ז) שביאר בשם הנצי"ב והגר"ח, דאם אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, כיון שלאחר מכן תפקע קדושת העור והוא יהיה שייך לבעלים, שפיר יכולים להקדיש מעתה את העור, וסוגיין כדברי רבי ינאי הסובר ביבמות (צג.) דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ועיין בדבריו שהאריך.

י) גמ', זה מדרש דרש יהוידע הכהן וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז, הא הלכא למשה מסיני היא בתמורה (יח.) דכל שבחטאת מתה באשם רועה עד שיפול בו מום ויפלו דמיו לקיץ המזבח. ותירץ, דברש"י בפסחים (עג.) ד"ה אשם משמע, דמהלכתא ילפינן דהדמים נופלים לנדבה, ויהוידע הכהן חידש דמקריבים ממעות אלו עולה.

יא) גמ', פרט לעולת גרים. הרמב"ם (פ"ה מעשה הקרבנות הכ"א) לא גרס גרים אלא גוי. והכסף משנה (שם) קלטו דמאי שנא גר מישראל, וכן רש"י בד"ה הכי גרסינן, לא גרס ליה. ועיין בברכת הזבח.

יב) גמ', פרט לגר שמת ואין לו יורשים. הקשה המראה כהן, דגם ישראל שמת העורות לא ניתנים לכהן, משום דאינו "עולת איש" אליבא דרבא לעיל (ז): דאין בעלים לאחר מיתה. ותירץ, דמכל מקום כיון דאיכא כפרה מקופיא נקרא "עולת איש".

דף קג ע"ב

יג) גמ', רבי אומר כל עצמו לא הוצרכנו וכו'. כתב בחידושי הגרי"ז, דדוקא בעולה שבשרה קרב כליל על המזבח, איכא על העור דין מיוחד של הפשט ונתינה לכהנים, אבל שאר קרבנות דין העור כדין הבשר, ולכך אין דין הפשט על העור, והכהנים יכולים לאכלו כדין הבשר.

יד) גמ', שם. כתב הרמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות הי"ח), דאיכא דין הפשט בכל הקרבנות. והקשה המצפה איתן, דמסוגיין משמע שדין הפשט הוי בעולה לחודא ולא בכל הקרבנות. ותירץ, דאפשר דרבנן פליגי על רבי, וסברי דאיכא דין הפשט בכל הקרבנות.

(יא) מתני', שם. הקשה הקרן אורה, אליבא דרבי יוחנן לקמן (בעמוד ב'), דמקום יש בהר הבית ובירה שמו, הרי שלא כמצותן נשרפים בעזרה, ולא הוי לן למיתני סתמא נשרפים בבית הבירה.

דף קד ע"ב

(יב) מתני', יצאו אלו ואלו מטמאין בגדים. נסתפק בחידושי רא"ל מאלין (סימן לג), האם בגדי המוציא נתרבו לטומאה משום דחשיב מתעסק בשריפה, ודינו כדין השורף, או דהוי דין מחודש דבגדי המוציא נתרבו לטומאה.

(יג) מתני', רבי שמעון אומר אינן מטמאין עד שיוצת האור ברובן. נסתפק השפת אמת, האם בעינן שישורף בפועל את הרוב, אבל אם רק הצית ואחר כך נשרף מאליו אינו טמא, או דסגי שיתחיל לשורף אלא צריך שישורף הרוב.

(יד) מתני', שם. ביאר המקדש דוד (סימן כב אות ג), דטעמא דרבי שמעון דבעי שיוצת האור ברובו, משום דלאחר שהצית האור ברובו אין צריך להתעסק באש אלא היא דולקת מאליה, וחשיב שכלתה עבודתו ואין צריך מעשה נוסף.

(טו) גמ', אמר רבי יוחנן מקום יש בהר הבית ובירה שמו. הקשה השפת אמת, הא איכא פרים הנשרפים שנפסלו ומקום שריפתן בעזרה, כדכתב רש"י (בעמוד א') בד"ה בבית הבירה, ובשלמא לריש לקיש כל המקדש קרוי בירה וכולל אף את הנשרפים בעזרה, אלא לרבי יוחנן אמאי נקטינן רק את הנשרפים בהר הבית. ותירץ, שחלק קטן מהבירה נכנס לעזרה ושם נשרפים הנפסלים, וכיון שרוב המקום היה מחוץ לעזרה לכך אמרינן מקום היה בהר הבית.

(טז) גמ', בית הדשן וכו' ששם שורפין פסולי קדשי קדשים וכו'. כתב רש"י בפסחים (כד). ד"ה כתב, דבשר קדשים קלים כיון שנאכלים בכל העיר גם נשרפים בכל העיר, אבל תוס' (שם מט.) ד"ה ושורפו כתבו, דמדאורייתא נשרפים בכל מקום ורק מדרבנן גזרו לשורף לפני הבירה אטו קדשי קדשים. ועיין אור שמח (פי"ט מפסולי המוקדשים ה"ז).

(יז) גמ', לינה מהו שתועיל וכו'. כתב הצ"ח בפסחים (כה.), דבזבח פסול איכא לאו דנותר. והקשה המנחת חינוך (מצוה קמב אות ג), הא סוגיין נסתפקא אם יש לינה בפרים הנשרפים שאינם ראויים לאכילת אדם ומזבח, או כיון שאינם ראויים לאכילה אין פסול לינה, ולכאורה הוא הדין לענין זבח שנפסל שאינו ראוי לאכילה. ובאחייעזר (יורה דעה סימן כו אות ו) כתב, דבבשר פסול איכא שעת היתר עד שנפסל ולכך לינה פוסלת, אבל פרים הנשרפים תמיד היו אסורים ודמו לעצמות וגידים דאין בהם איסור נותר.

(יח) גמ', ודלמא מחשבה הוא דלא פסלה אבל לינה פסלה. הקשה המראה כהן, דיש למחשבה לפסול מקל וחומר דאם שחיטה שלא לשמה שכשרה בשלמים פוסלת לינה, פרים הנשרפים שיש בהם פסול דשלא לשמן ודאי יפסלו בלינה.

(יט) גמ', לא פסול טומאה ופסול יציאה. הקשה בגליון הש"ס, הרי מה שנקטו פסול טומאה ויציאה ולא פסול טומאה לחודא, הוא משום

מ"עולת איש" דהרי אם נשרף ונאבד הבשר, אין עולה הקרבן לשם בעלים. אמנם לשיטת תוס' ד"ה מאן דאמר וכו' אתי שפיר, דהרי מדאורייתא הורצה בנטמא, ולכך העור לכהנים.

(ג) תוס' ד"ה מאן דאמר לא הורצה כרבי יהושע, בתוה"ד, מידי דהוה אדיעבד. הקשה הטהרת הקודש, הא תוס' מיירי בזרק הדם בדיעבד. וביאר כונתם, דאיכא למימר דר"י סבר שבדיעבד הדם מרצה לבעלים כדי שלא יביאו חולין לעזרה, אבל הכהנים לא יזכו בעור דלא נגרם מכך שום איסור, ולהכי כתבו, דכמו שלענין ריצוי בעלים הדם מרצה בדיעבד, הוא הדין נמי הדם מרצה על העור משום פסידא דכהנים.

(ד) גמ', הרי קודם הפשט וקודם זריקה חלוץ קאמרינן. הקשה השפת אמת, דהגמרא יכלה לתרץ כן גם על הקושיא הקודמת מפריים ושעירים הנשרפים, דלא הפשיטו אותם קודם השריפה כמבואר ביומא (סח.). ורבי חנינא מיירי בעור חלוץ. ותירץ, דהגמרא הקשתה מפריים הנשרפים שהופשטו דבהאי גוונא העור בעי שריפה, וכדכתיב "עורם ובשרם".

(ה) גמ', רבי חנינא כרבי סבירא ליה. הקשה המראה כהן, לפירוש רש"י לעיל ד"ה אבל, דבאבוד ושורף מודה רבי דלכתחילה אסור לזרוק משום דעדיין לא זכו בו הכהנים, אכתי קשה דהא איכא גוונא שהעור יוצא לבית השריפה, כגון שאירע פסול קודם זריקה שאסור לזרוק לכתחילה. ותירץ, דכיון דאין מצוי כל כך שיאבד הבשר, קאמר רבי חנינא מימי לא ראיתי. ובטהרת הקודש תירץ, דכוונת הגמ', שסבר כרבי וכדעת רבי אליעזר שגם לכתחילה יזרוק, ורש"י איירי על הגמרא שהעמידה כרבי יהושע.

(ו) גמ', שם. הקשה הקדשי דוד, לדעת אביי לעיל (קג): דמתניתין כרבי, אמאי מייתי מתניתין לדברי רבי חנינא הא איהו סבר כדעת רבי.

(ז) רש"י ד"ה מרצה, הואיל ולא הוכר פסולו קודם הפשט וכו'. הקשה הנתיות הקודש, דלכאורה השתא איגלאי מילתא למפרע דהקרובן פסול. וכתב דצריך לומר, דאיכא הכא דין מסוים לענין העור דכל שלא נודע הפסול מקודם, העור לכהנים, והא דקאמר הכא מרצה היינו מרצה לענין העור. עיין שם באריכות.

(ח) רש"י ד"ה והעור בשריפה, לא ידענא טעמא ונראה דלא גרסינן האי פירושא. אבל הרמב"ם (פ"ג מבכורות ה"ג) גרס כן, וכתב הכסף משנה (שם) דסבר דרבנן לא פליגי על רבי עקיבא, כיון דאינהו מיירי בתמים ורבי עקיבא בבעל מום. ועיין קושיית הלחם משנה (שם).

(ט) מתני', ואם אינן נשרפים כמצותן נשרפים בבית הבירה. בתורת כהנים (ויקרא פט"ז פכ"ז) דרש האי דינא מקרא ד"אשר הובא את דמם לכפר בקודש יוציא את מחוץ למחנה" דהיינו דוקא בכיפר כמצותו, אבל בשלא כמצותו נשרף בקודש.

(י) מתני', שם. נסתפק המקדש דוד (סימן כ"ג אות ג'), האם שייך בהם דין מעילה, דלדברי רש"י בכריתות (כג.) ד"ה בגסה, דהטעם דשייך מעילה בפסולי מוקדשין הוא משום דאם עלו לא ירדו והווי קדשי ה', לא שייך בפרים הנשרפים וליכא בהו מעילה, או דלמא כיון דמצותן לשורפם בעזרה חשיבי לא נעשית מצותן ומועלין בהם.

יוחנן דמכשיר בשר קדשים קלים משום דסופם לצאת, ואם כן אין להסתפק בפרים ושעירים הנשרפים.

בא) רש"י ד"ה מהו, מי הוי יציאה לטמא את המתעסקין. וברש"י לקמן (קה.) ד"ה אלא שיצא פירש הספק, לענין שריפת הפר וכדברי התוס' ד"ה שיצא. וכתב הקדשי דוד, דרש"י סובר שספק הגמרא הוא בין לענין טומאת בגדים בין לענין שריפת הפר. אבל הרמב"ם (פי"ט מפסולי המוקדשין ה"ג) כתב דין זה לענין פסול יוצא, ועיין קרן אורה.

כב) גמ', פשיטא דלא שבקינן רובא דבהמה ואזלינן בתר רובא דאבריהם. נסתפק הביאור הלכה (סימן תמו סעיף ה'), בהדס שיש לו ז' קינים עבות ונשרו העלים מג' קינים לגמרי, ומד' הנותרים נשר עלה אחד מכל קן, האם בד' הקינים נאמר דין רובו ככולו וממילא לא חשיב שרוב הקינים קיימים וההדס כשר, או לא. ובקהלות יעקב בסוכה (סימן כז) פשט מסוגיין דההדס פסול, דמשמע דלא אזלינן אחר רוב הקן אלא בתר רוב ההדס.

דאיכא מאן דאמר שטומאה הותרה בציבור, ואם כן קשה על דברי לוי דקדשים שאירע בהם פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה נשרפים בבית הדשן בעזרה, דלכאורה אין פסול לינה ופסול טומאה, ופסול יוצא נשרף בהר הבית ולא בעזרה. ובעולת שלמה הקשה, מדוע לא הקשה הגרע"א שאין להעמיד בפסול יוצא משום שמפורש בדברי לוי שנפסל בין קודם זריקה בין לאחר זריקה, ולאחר זריקה לא שייך פסול יוצא כיון שעומד לצאת. וכתב, דצריך לומר דלאחר זריקה קודם הקטרת האימורים יש פסול יוצא כיון שצריך להקטיר לפני היציאה. ועיין בספר אמתחת בנימין מה שפירש בסוגיין ויישב לפי זה קושיית הגרע"א.

כג) גמ', בעי רבי אליעזר יציאה מהו. ומבואר בגמרא דהאי ספיקא אליבא דריש לקיש דפסיל קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים. והרמב"ם (פי"ט מפסולי המוקדשין ה"ג) פסק דהוי ספק, והקשה המהר"י קורקוס (שם), הא הרמב"ם (שם פ"א ה"ב) פסק כדעת רבי

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרק היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרק היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' רחוב החתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן זכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרכיב ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"כ בפ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net
<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>

לעילוי נשמת

הרב רבי מאיר בן הגאון הצדיק רבי מנחם מנדל זצ"ל - נלב"ע י"ט כסלו התשד"ם ת.נ.צ.ב.ה.